

Nordperspektiv

För människors delaktighet i samhällsutvecklingen

TEMA:

Demokrati i förändring

06

FANTASI, UTVECKLING OCH FRAMTID
Så kan vi föreställa oss en bättre värld

22

SPRÅKET SOM VERKTYG
En förutsättning för demokrati och utveckling

26

POLITIK OCH SAMHÄLLSUTVECKLING
Arenor och mötesplatser för ungas engagemang

Innehåll

04**LEDARE**

Josefin Carling, Föreningen Norden

”Vår förhoppning med Nordperspektiv 2024 är att kunna bidra till stärkt bildning och breddade perspektiv på våra föreställningar om Norden.”

06**IDÉER FÖR SAMHÄLLSUTVECKLING**

En positiv samhällsutveckling är beroende av invånarnas och civilsamhällets föreställningsförmåga och innovationskraft.

12**NORDENS
SAMARBETSPRIS**

Samarbeten över gränserna premieras med nytt pris.

14**PRISTAGARNA**

Årets vinnare arbetar för att främja utvecklingen av media och journalistik.

16**DIALOGPAUS**

En finsk samtalsmodell sprids över världen.

22**SPRÅKET SOM VERKTYG**

Språket är en förutsättning för att utveckla demokratin.

26**POLITISKT ENGAGEMANG**

Mötesplatser nyckeln för att fånga ungas engagemang.

38 **BERÄTTELSE OM FRAMTIDEN**
Studiecirkel skapar visioner.

40 **NORDEN I BILDER**
Fotoinsamling visar livet i Norden.

42 **NORDENBAROMETERN**
9 av 10 unga i Sverige vill se mer samarbete över gränserna i Norden.

46 **REKOMMENDATIONER**
Låt fler unga få positiva erfarenheter av Norden.

48 **ÅTAGANDEN**
Nya forum och arenor för gränsöverskridande samarbeten.

30 **MIN PLATS I NORDEN**
Genom möten och dialoger har Föreningen Norden samlat in tankar om samtids- och framtidsfrågor.

32 **PLATTFORM FÖR DIALOG**
Det behövs positiva bilder och visioner om framtiden.

34 **FÖRSKOLOR I NORDEN**
Nytt pedagogiskt material för förskolebarn.

36 **GYMNASIESKOLOR I NORDEN**
Verktyg för att tänka positivt och kreativt om Norden.

Demokrati i förändring

Demokratin utgör grunden för att skapa inkluderande samhällen. Med årets Nordperspektiv vill vi lyfta fram hur vi i Norden kan bidra till att värna och vidareutveckla demokratin – tillsammans.

Josefin Carling,
generalsekreterare
Föreningen Norden

Solen strilar ner mellan skira boklöv och daggen fuktar mina sandaler när jag kliver in på gårdsplanen till Drakamöllan på Österlen i Skåne. Det är en varm augustimorgon och jag ser fram emot att tillbringa en hel sommardag utomhus för att, under evenemanget Nordiska dagar på Drakamöllan, samtala med kloka medmänniskor från hela Norden om det synliga och osynliga Norden.

Under dagens gång fylls jag av insikter som berör och ett begrepp som fastnar hos mig är bildning – alltså individens förmåga att genom kunskap, reflektion och insikter förstå sig själva och sin omvärld på ett djupare plan. Eller beskrivet i Ellen Keys ord ”Bildning är det som är kvar när vi har glömt allt vi lärt oss”.

Samtal i den här miljön, med solstrålar i ansiktet och gräs under fötterna, stimulerar nya tankar och ger nya perspektiv. Dessutom stärker det mig i övertygelsen om att det arbete som vi i Föreningen Norden gör, inte minst med Nordperspektiv, är angeläget för framtidens Norden.

Begreppet bildning sätter även fingret på vår intention med publikationen som du just nu håller i din hand. I en värld som präglas av snabb utveckling och stora förändringar är det vår övertygelse att vi som individer, organisationer och samhällen ständigt behöver uppgradera vår förståelse av omvärlden. Vi behöver samtala om vilket Norden vi vill ha och uppgradera våra föreställningar om vad Norden är och kan vara – nu och i framtiden. Här tror vi att Nordperspektiv och våra nordiska dialoger över gränser är viktiga verktyg.

Under året har vi genom våra möten och dialoger uppmanat och utmanat människor i olika åldrar att reflektera över sin roll i att skapa framtidens Norden.

Bildning är avgörande för demokratin. I årets Nordpers-

pektiv sätter vi ljuset på en demokrati i förändring – och hur vi i Norden tillsammans kan bidra till att värna och stärka demokratin. I publikationen kan du ta del av olika positiva initiativ för att involvera och aktivera invånarna i Norden i samhällsutvecklingen och demokratiarbetet; från språkets viktiga roll för att kunna uttrycka sina åsikter och delta i debatten, via fantasins kraft och ungas engagemang i politik- och samhällsutveckling till Föreningen Nordens arbete med nordiska dialoger över gränser.

Jag ser framför mig ett framtida Norden där vi, med vår rika historia och starka demokratiska värderingar som grund, använder våra gemensamma samarbetsstrukturer för att samla oss och tillsammans utforma konkreta lösningar på de samhällsutmaningar vi delar. Ett Norden där vi innovativt arbetar över sektorsgränser och skapar goda förutsättningar för att förbereda oss för den framtid vi står inför.

Demokratis betydelse för samhällsutvecklingen och de utmaningar som en levande demokrati står inför har varit återkommande samtalsämnen i våra dialoger. Demokrati utgör grunden för våra nordiska välfärdssamhällen, och invånarnas behov och engagemang är viktiga pusselbitar i demokratis fortsatta utveckling.

Jag hoppas att Nordperspektiv kan bidra till stärkt bildning och breddade perspektiv på dina föreställningar om Norden. Min förhoppning är också att den stimulerar fler att bidra till demokrati- och samhällsutvecklingen genom konkret handling. Jag hoppas att du också vill vara med. ■

JOSEFIN CARLRING

Generalsekreterare Föreningen Norden

”Vi behöver samtala om vilket Norden vi vill ha och uppgradera våra föreställningar om vad Norden är och kan vara – nu och i framtiden.”

Så kan vi föreställa oss en bättre framtid

Den nordiska välfärdsmodellen är resultatet av vår gemensamma förmåga att fantisera och föreställa oss en bättre framtid. Men hur ser förutsättningarna för sådana förmågor ut i dag? Hur kan vi fortsätta att skapa gemensamma bilder av en framtid som utvecklas till det bättre?

Text: Desirée Stattin Drakenberg

En reslig gran blir en stuga med väggar och tak, en knubbig gren förvandlas till en nyckel och ljudet därborta, är det en björn som närmar sig? Vår förmåga att fantisera och leka är långt ifrån ett barnsligt tidsfördriv. Föreställningsförmågan är en förutsättning för ett väl utvecklat samhälle med moderna effektiva lösningar på de utmaningar som finns. Sambandet verkar kanske inte självklart från början, men att kunna tänka utanför ramarna och se nya möjligheter är en konsekvens av hur bra vi är på att fantisera.

En positiv samhällsutveckling – och inte minst demokratin – är beroende av invånarnas och civilsamhällets föreställningsförmåga och innovationskraft. Det är dessutom ett behov som blivit än mer trängande i en tid där det är vanligt med mörka framtidsbeskrivningar och dystopier.

KREATIVITET LÖNAR SIG

Att fantisera är en förmåga vi alla besitter. Vi börjar träna den när vi är barn och kan, och borde, fortsätta träna hela livet. Kreativa barn blir nämligen framgångsrika vuxna. En undersökning från Michigan State University visar att de som i vuxen ålder hade egna företag eller hade tagit olika typer av patent, hade ägnat sig åtta gånger mer åt konstnärliga aktiviteter när de var unga, än genomsnittet. Musik, kreativt skrivande och teater formar personer som kan se nya lösningar och fler möjligheter. Inte bara när det gäller konstnärliga uttryck, utan inom alla ämnen.

– Det är grundläggande. Vi vill ha utbildade, kreativa människor som framtidens beslutsfattare. Vi vill ha nya idéer om vad ett gott liv är, säger Camilla Brudin Borg, universitetslektor och professor i litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet. ►

Foto: Göteborgs universitet

Camilla Brudin Borg är fil. dr i litteraturvetenskap och fil. kand. i japanska. Hon är verksam som lärare och forskare vid Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion vid Göteborgs universitet.

Foto: Kateryna Hliznitsova, Unsplash

Samhällsutvecklingen och inte minst demokratin – är beroende av invånarnas och civilsamhällets föreställningsförmåga och innovationskraft.

”Vi borde alla vara delaktiga i att skapa vår framtid.”

BERÄTTELSE OM EN BÄTTRE FRAMTID

Camilla Brudin Borg forskar om berättelser om vår samtid – och framtid. Hon är särskilt intresserad av utopi, dystopi och visioner om ett föreställt bättre liv. Tillsammans med professor Alasdair Skelton, geolog och klimatforskare vid Stockholms universitet, bestämde hon sig för att ta reda på hur bra vi är på att fantisera om en ljus morgondag, för det är troligen dit vi alla vill. Strax före pandemin föddes projektet Utopian Stories.

– Vi skulle samla in fria berättelser om bra framtider, inte bara för människor utan också för planeten. Det låter ganska enkelt, men det får stora

konsekvenser när du ber människor tänka ut vad som skulle kunna vara en bra framtid.

Det världsomspännande projektet sjösattes med hjälp av Nobelprismuseet i Stockholm som gick ut via sina kontaktnät för att nå många deltagare. Camilla Brudin Borg och Alasdair Skelton samarbetade också med skolor och ordnade föreläsningar för skolklasser. Resultatet blev inte ett överflöd av ljusa skildringar om vad som komma skall.

Framtidsberättelser i populärkulturen i dag är ofta dystopiska och handlar gärna om apokalypter och sönderfall. Dessutom är nyhetsrapporteringen ofta mörk och negativ.

– Från ett ungt perspektiv blir du marinerad med negativa versioner av framtiden. Så när vi bad unga människor att skriva och fantisera om ett gott liv för oss och planeten blev det svårt. Vad är den bästa av världar? Vad är ett gott liv? De verkade inte ha några tekniker för att skapa positiva visioner, säger Camilla Brudin Borg.

Efter att en tävling utlysts också i tidskriften Skriva blev bidragen fler, mer avancerade och i slutändan kom över sjuttio berättelser in till Utopian Stories.

En del av syftet med projektet var att deltagarna skulle träna på förmågan att föreställa sig och använda alternativa framtider i olika sammanhang, och även kunna se sin egen och sin familjs roll i den utvecklingen.

HJÄRNAN ÄR LAT

Att vara kreativ och hitta alternativa framtider är dessvärre inte alltid så lätt. I SVT-programmet Din hjärna berättar författaren och psykiatern Anders Hansen om att hjärnan är lat och utgår från den modell av världen som den redan har. I programmet tar Anders Hansen ett gem som exempel. Kreativa personer är ofta bra på att se nya användningsområden för saker. Vad kan gemet användas till förutom att hålla ihop en bunt papper? Ett gem kan också vara en krok, en dyrk, ett hårspänne eller en ring.

Anledningen till att vi klarar av att tänka utanför ramarna är att vi människor har stora pannlobor. Det är den delen av hjärnan som kan ställa frågan ”vad skulle hända om”. Hjärnan mixar tankar, intryck och erfarenheter och försöker koppla dem på ett nytt sätt. Den kopplingen är kreativitet.

De senaste decennierna har emellertid den vetenskapliga utvecklingen avstannat, visar en studie som tidningen Nature har publicerat (”Papers and patents are becoming less disruptive over time”, 2023). Färre genombrott görs och stora nya tankar tänks inte lika ofta. Gapet mellan upptäcktsåret och tilldelningen av ett Nobelpris har ökat.

Också vår fantasi har minskat. Tidningen Inc skriver om forskning utförd vid University of William and Mary där man genomfört Torrancetestet – ett

test som visar förmågan att tänka nytt. I studien har 300 000 testresultat analyserats sedan 1950-talet. Kreativitetspoängen började sjunka 1990. Våra förhastade, överplanerade liv och all den tid vi lägger på elektroniska underhållningsenheter är förklaringen, sägs det i rapporten.

Camilla Brudin Borg ser varningstecknen.

– Det finns några saker som känns lite oroande. Sociala medier så klart, som i rätt stor utsträckning avleder människor och binder upp tiden och utrymmet att landa i sig själv en liten stund. Det är många som inte längre klarar att sitta för sig själv. Uthållighetsläsningen tar stryk. Man orkar helt enkelt inte läsa långa texter längre.

SKÄRMTID PÅ AGENDAN

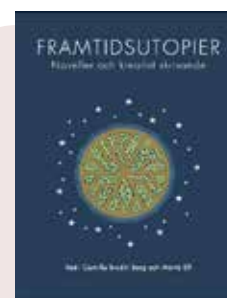
När Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik möttes i Stockholm våren 2024 var skärmtidens påverkan på barn och ungas hälsa på agendan.

– Skärmtiden stjälar fokus från annat som är avgörande för barns utveckling och hälsa, som att röra på sig, att läsa, sova och att umgås med andra. Vi behöver diskutera konsekvenserna av detta och vilket ansvar de stora sociala mediebolagen har för den utbredda ohälsan. Gemensamt kan vi i Norden skapa ett större tryck på företagen att agera, sa Sveriges socialminister Jakob Forssmed i ett uttalande.

Psykiatern Anders Hansen säger i en artikel i Dagens Nyheter att det inom kreativitetsforskningen talas om tre B – bädd, badrum och buss. Det är de platser där den påtvingade sysslösheten gör att tanken tillåts vandra. Den moderna tekniken har tagit över alla dessa zoner, och stunderna när vi dagdrömmer blir allt färre.

Hot mot människans kreativitet finns det gott om, men det betyder inte att vi inte kan påverka vår möjlighet att fantisera om en bättre värld och i förlängningen också skapa den.

Den som vågar stänga av mobilen har allt att vinna. Vi kan få våra bästa idéer när vi har tråkigt. Anders Hansen menar också att du kan träna upp din kreativa förmåga. Ett sätt är att inte ta ►

Samlade framtidsberättelser

Utopian Stories är ett medborgarforskningsprojekt och ett samarbete mellan litteraturforskning, klimatforskning och digital humaniora. Berättelserna från projektet finns publicerade i antologin Framtidsutopier som finns att ladda ner gratis på gupea.ub.gu.se och att köpa som tryckt bok i bokhandeln.

”Skärmtiden stjälar fokus från annat som är avgörande för barns utveckling och hälsa.”

första bästa lösningen på ett problem, utan tänka ut en lösning till och kanske ännu en. Tankens elasticitet kan utökas, om du tvingar den.

LÄSNING TRÄNAR FANTASIN

Camilla Brudin Borg talar varmt om läsningens inflytande över vår kreativitet.

– Litteraturläsning är ett väldigt bra sätt att stärka kreativiteten. I texten finns inga färdiga bilder. Det som skiljer läsning från att titta på en film är att du får skapa bilderna själv. Ju fler bilder du skapar, desto bättre blir du på att fantisera, säger Camilla Brudin Borg.

Skolan måste bereda mer utrymme

för litteratur, bild och kreativitet, tycker hon.

– Och förstå att de ämnena inte bara är lite rolig existentiell utsmyckning vid sidan om. Kreativitet är något fundamentalt i hur vi fungerar kognitivt. Precis som lek. Vi leker som barn för att träna kroppsmedvetenhet och tankar. Det är det du gör i fri lek. Du fantiserar. När du är äldre kan du ha en djup diskussion och på ett tryggt sätt utforska olika sätt att lösa ett problem. Det är också en slags kreativitet som utnyttjar de kognitiva resurserna att kunna föreställa sig, säger Camilla Brudin Borg.

I projektet Utopian Stories utgick

många berättelser från att vårt sätt att leva gått överstyr och att vi tvingats tänka till och förändra vår livsstil.

– Många berättelser handlar om vad som händer ”efter den större krisen”. Människor har då förstått att de måste lugna ner sig och leva på lite mindre villkor. Skapa goda värden i det mindre samhället. Mer småskaligt. Mer fokus på odling och mindre på konsumtion. Man värdesätter sådant som är viktigast i vårt liv här och nu.

FANTASI ÄR EN DEMOKRATI-FRÅGA

Metoden att samla in allmänhetens berättelser om goda framtider är ett

”Vi vill ha utbildade, kreativa människor som framtidens beslutsfattare. Vi vill ha nya idéer om vad ett gott liv är.”

”Vi borde alla vara delaktiga i att skapa vår framtid.”

demokratiskt projekt i grunden som bygger på medborgarforskning, förklarar Camilla Brudin Borg.

– Vi borde alla vara delaktiga i att skapa vår framtid. I projektet arbetar vi med att utveckla människors förmåga att tänka själva, liksom att utveckla sina tankar om vad som är en bra framtid som inte styrs av reklam, olika typer av trender eller vad du ser i mobilen och så vidare, utan att du försöker att hitta värdena i livet.

Norden har en stolt tradition av utopiskt arbete och processer för att förverkliga vissa av de tankarna. Camilla Brudin Borg ser hur de nordiska länderna har lyckats bygga ett

framgångsrikt välfärdssamhälle med trygghet för de flesta, och där det varit möjligt att förändra saker som inte varit jämlika eller bra för människor. Det är en stolt tradition.

– Det är ganska lika ändå i Norge, Sverige och Danmark. Föreställningar och begrepp som ”hygge” i Danmark och ”lagom” i Sverige har lyfts fram. Båda begreppen handlar om det goda livet och om att skapa balans – inte om excess. Här i Norden har vi alltså en tradition att hylla värden som kanske inte är så resurskrävande. Förhoppningsvis skulle Norden kunna bli en föregångsregion igen, säger Camilla Brudin Borg. ■

Vår kreativa förmåga stärks när vi läser litteratur.

Nytt pris för nordiskt samarbete

Under 2024 har Föreningen Norden introducerat en ny utmärkelse, Nordens samarbetspris. Priset har instiftats för att främja och uppmärksamma samarbete över gränserna i Norden.

Nordens samarbetspris ska årligen delas ut till en organisation som genom sitt arbete bidrar till att föra de nordiska invånarna närmare varandra. För att kvalificera sig måste samarbetet tydligt visa på mervärdet och nyttan av gränsöverskridande samverkan för invånarna i Norden.

Samarbetet ska ske över minst en nordisk gräns, varav en svensk. Det är även ett plus om det bidrar till att lösa konkreta samhällsutmaningar i Norden, stärker och främjar nordiska värderingar som tillit, öppenhet, demokrati, jämlikhet och inkludering, samt bidrar till en hållbar framtid.

ÖPPEN NOMINERINGSPROCESS

Nomineringsprocessen är öppen för alla under årets första kvartal. Efter nomineringsperiodens slut utser en jury, bestående av nordiska representanter,

årets pristagare. Föreningen Nordens ordförande är även ordförande i juryn.

FRÄMJA NORDISKT SAMARBETE

– Nordens samarbetspris är en möjlighet att uppmärksamma nytänkande och nyfiket samarbete som stärker banden mellan de nordiska länderna, säger Josefin Carling, generalsekreterare för Föreningen Norden.

Genom att lyfta fram goda exempel på samarbete hoppas föreningen inspirera fler att engagera sig i gränsöverskridande initiativ som bidrar till en starkare och mer sammanhållen nordisk region. ■

Vem vill du nominera 2025?

Ta chansen att lyfta fram goda samarbeten över gränserna som gör skillnad för invånarna i Norden. I början av 2025 går det att skicka in nomineringsförslag via norden.se

Jurymedlemmar 2024

Åsa Torstensson

Ordförande i Föreningen Norden Sverige och lokalpolitiker i Strömstad kommun (C). Juryns ordförande.

Sanne Houby-Nielsen

Styresman och vd Nordiska museet.

Svein Berg

Managing director, Nordic innovation.

Lotta Finstorp

Landshövding Norrbottens län, tidigare riksdagsledamot (M).

Ella Turta

Program coordinator Hanaholmen.

Anders Hansen

Ordförande, Ungdomens Nordiska råd.

Vinnare
2024

Nordisk Journalistcenter

Läs intervjun med vinnarna 2024 på nästa uppslag.

Foto: Petri Damstén

Vinnaren av Nordens samarbetspris 2024 belönas med ett konstverk som valts ut från bildinsamlingen Min plats i Norden, ett samarbete mellan Föreningen Norden och Nordiska förbundet för fotografi. **Mer om Min plats i Norden på sidan 40.**

Journalister får Föreningen Nordens nya pris

I juni delades Föreningen Nordens nya utmärkelse Nordens samarbetspris ut för första gången. Priset gick till Nordisk Journalistcenter, en ideell organisation som arbetar för att stärka journalister och medier i Norden.

Text: Johan Abrahamsson

Hans-Henrik Holm är styrelseordförande för Nordisk Journalistcenter (NJC). Han blev väldigt glad när han fick beskedet att organisationen belönats med Nordens samarbetspris.

– Det är ett erkännande och det stärker oss i vår övertygelse att förbättra och fortsätta utveckla verksamheten. Vi lever dessutom i en tid där samarbeten och internationella konventioner kränks och där internationella överenskommelser inte hedras av alla stater. Så ett nytt pris som hyllar samarbeten, det är bra tajming!

BYGGER NÄTVERK

Enligt motiveringen belönas NJC för sitt ihärdiga arbete med att främja utvecklingen av media och journalistik i den nordiska regionen. Hans-Henrik Holm menar att deras framgångsrecept bygger på förmågan att initiera nya relationer.

– Det handlar om att skapa nätverk. När du för samman journalister från de nordiska länderna upptäcker de snart att de har fler saker som förenar dem än som skiljer dem åt och att de stereotyper som vi alla bär omkring på, som försöker berätta något om hur vi är i de olika länderna, inte är särskilt användbara.

I mer än 65 år har NJC arbetat med att utveckla journalistiken i Norden. Sedan organisationen grundades 1957 och fram till i dag har tusentals nordiska journalister deltagit i kurser och konferenser. Centret är placerat vid Danmarks Medie- och Journalisthögskola i Aarhus, där Hans-Henrik Holm också är verksam som forskningschef.

Ett prioriterat ämne just nu är miljö- och klimatfrågan, där NJC erbjuder fortbildning för journalister i Norden. På senare tid har även säkerhetsfrågan tillkommit som ett viktigt område.

– Motståndskraften i Norden står högt på den politiska dagordningen. Det ger också journalistiken en helt ny utmaning eftersom journalister behöver kunna rapportera om säkerhetsfrågor och försvar ur ett nordiskt perspektiv.

STABIL GRUND I NORDEN

Hans-Henrik Holm menar att den fria och oberoende journalistiken i Norden står sig relativt stark jämfört med andra delar av världen. Det beror delvis på traditionen av stark offentlig media och olika typer av presstödd. Presstödet i Norden är också ett tecken på en politisk medvetenhet.

– Det finns en politisk insikt om att det inte går

Nordisk Journalistcenter vinner Nordens samarbetspris 2024

”Genom sitt ihärdiga arbete stärker Nordisk Journalistcenter utvecklingen av media och journalistik i hela Norden. Vi delar ut Nordens samarbetspris i en tid då journalistiken är satt under press samtidigt som behovet av att stå samman i Norden är viktigare än på länge. Trovärdig och saklig journalistik är en motvikt mot desinformation och polarisering, och det är något vi vill stå upp för och hylla.”

Ur juryns motivering

att lämna fältet fritt för Facebook, Google eller något annat av de stora teknikföretagen. Media är fortfarande hotad av den här utvecklingen, men vi har en grund som är bättre än hos många andra.

Han påpekar dock att det finns regioner som har det svårt, där den digitala omställningen slår extra hårt.

– Vi kan inte vara självbelåtna över situationen i de större nordiska länderna. Media på Island, Grönland och Färöarna har det väldigt tufft på grund av att marknaderna är så små.

INDIVIDENS KRAFT

Samarbetspriset, menar Hans-Henrik Holm, stärker organisationen i övertygelsen att fortsätta förbättra och utveckla sin verksamhet. Framåt ligger ett stort fokus på att arrangera kurser och bygga nätverk.

– Det som spelar roll är hur många kurser vi kan arrangera. Genom åren har vi sett flera tusen nordiska journalister i våra nätverk, men vi kan bara ta ett begränsat antal varje år. Vi jobbar inte med att förändra strukturer inom mediebranschen utan med individuella journalister. Genom att bygga nätverk hoppas vi att våra insatser får en spridningseffekt, säger Hans-Henrik Holm. ■

Hans-Henrik Holm,
styrelseordförande
för Nordisk
Journalistcenter.

Dialog för demokrati och utveckling

Kan en finsk samtalsmetod göra att människor som tystnat vågar prata igen? Kan den till och med bidra till att stärka demokratin? Ja, det verkar faktiskt så.

Text: Desirée Stattin Drakenberg

Hittills har 120 000 personer deltagit i den finska samtalsmetoden dialogpaus som nu sprids till allt fler länder.

– Det är en öppen diskussionsmetod som är helt gratis. Vem som helst kan delta. Vem som helst kan ordna en egen dialog, säger Laura Arikka, vd på stiftelsen Dialogpaus.

Målet med dialogpaus är att finländarna ska bli skickligast i världen på samtal.

– Vi kan vara ganska tysta, så det här är något vi behöver öva på, säger Laura Arikka.

Möten och dialog är grundläggande komponenter för att bevara och utveckla demokratin. En bättre samtalskultur med mötesplatser där vi kan föra trygga samtal skapar

inkludering och ger förutsättningar för fler att delta. När fler människor ges möjlighet att vara med i samhällsdebatten får vi en bredare representation av åsikter och perspektiv.

GÖR PLATS FÖR FLER I DEBATTEN

Dialogpaus utvecklades av den finska innovationsmyndigheten Sitra under åren 2016–2019. Framtidsforskare på myndigheten såg flera tecken på att demokratin var i kris. De såg att polariseringen i Finland växte och samtalskulturen blev allt sämre. Många forskare ville inte delta i debatter eftersom hat och hot var vanligt.

– Utvecklingsgruppen på Sitra kom fram till att en bättre dialog skulle hjälpa människor med olika åsikter att

”Det är en öppen diskussionsmetod som är helt gratis. Vem som helst kan delta. Vem som helst kan ordna en egen dialog.”

Foto: Scandina

Dialogpaus är en finsk samtalsmetod som nu sprider sig över världen.

samtala. Experter och forskare började diskutera hur fler skulle våga delta i debatten, säger Laura Arikka.

Efter två år, 2018, presenterades Dialogpaus. Metoden passar den som har ett tydligt ämne som behöver diskuteras och där det finns olika åsikter eller infallsvinklar. Det är ett bra tillfälle att bjuda in personer vars röst vanligtvis inte blir hörd.

– Det är viktigt att det finns ett behov av dialogpaus, alltså att det finns någon nytta av den. Du behöver tänka på vem du ska bjuda in till diskussionen. Hur får du en mångsidig grupp av människor att delta? Det ska inte bara vara de personer som alltid diskuterar det här ämnet, utan här gäller det att medvetet bjuda in dem

som har en djupare förståelse, säger Laura Arikka.

SÅ FUNKAR DET

Det ska finnas en samtalsledare och antalet deltagare kan vara mellan sex och tio. Själva diskussionen kan vara fysisk eller online och det ska finnas en avgränsad tid, exempelvis två timmar. Dialogen ska vara jämlik och konstruktiv, och alla ska komma till tals.

– Samtalsledaren förbereder en inledning som presenterar ämnet och de spelregler som gäller för diskussionen. Vi har sett att den bästa dialogen kommer när det finns någon som leder den. Då kan människor delta och vara sig själva.

Samtalet inleds med att deltagarna introducerar sig enbart med förnamn ►

”Inget ämne är för svårt eller fel för dialogpaus, alla kan använda metoden och de som har testat tycker att det ger lugn och respekt i dialogen.”

Foto: Tapio Haaja, Unsplash

Tips när du använder dialogpaus:

- Lyssna aktivt
- Var närvarande och lyssna på alla deltagare
- Respektera alla åsikter
- Skapa en trygg miljö där alla känner sig hörda
- Ställ öppna frågor
- Uppmuntra till djupare reflektion och diskussion
- Ha tålamod
- Ge tid för eftertanke och undvik att avbryta

I Finland används dialogpaus för att fånga upp vad medborgarna tycker i olika frågor.

– ingen information om titel, jobb eller annan bakgrundsfakta lämnas. Samtalsledarens uppgift är att uppmuntra till samtal, aktivera deltagarna genom direkta frågor och uppmåna alla till att lyssna på varandra. Som deltagare ska du inte avbryta andra eller ha diskussioner vid sidan av. Du ska delta i det som andra säger och använda ett vardagligt språk. Du ska berätta om dina egna erfarenheter och tilltala de andra i gruppen och fråga om deras erfarenheter.

Det deltagarna säger är konfidentiellt om inte annat är överenskommet.

– Du ska respektera andra och vara närvarande. Man försöker att inte ha telefoner eller datorer så att alla fokuserar på de andra deltagarna. Man kan gärna ha olika åsikter om ämnet. Det är helt okej, säger Laura Arikka.

Organisationen som genomför en dialogpaus har allt att vinna på att följa upp diskussionen. Det kan vara i en workshop, eller att tankarna tas vidare till någon som fattar ett beslut.

INGET ÄMNE ÄR FÖR SVÅRT

Metoden hette inte dialogpaus på svenska från början.

– Först hette den rondpaus, men våra grundare kände att namnet förde tanken till boxning hela tiden så då bytte vi. Dialogpaus heter den för att du har tid för dialog. På finska heter den Erätauko, vilket betyder time out. Det är också den engelska termen vi använder, säger Laura Arikka.

Det har genomförts dialoger om alltifrån identitet, matproduktion och trafikplanering till människohandel.

– Inget ämne är för svårt eller fel för dialogpaus. De som har testat metoden tycker att den ger lugn och respekt i dialogen, säger Laura Arikka.

I Tammerfors har kommunen använt dialogpaus för att utveckla stadens trafikplanering, som många invånare har åsikter om. Olika organisationer har bjudit in ungdomar för att diskutera hållbarhetsfrågor och inkludering.

– Lahti kommun bjöd också in barn i diskussionerna och försöker få barn och beslutsfattare att tillsammans

utveckla stadens arbete.

I höst fortsätter samtalen i Lahti med Bra Sagt, en diskussionsfestival.

– Det är någonting vi har arrangerat med Yle och Tavastehus kommun i två år nu. Det är en festival där vem som helst kan delta. Vi har dialogpaus-diskussioner och evenemang under två dagar och det har tidigare varit åttio diskussioner om åttio olika ämnen. Det kan handla om matproduktion och ungdomars möjligheter att påverka sin skola. Vi har diskuterat om det går att tycka om både ishockey och teater, allt får plats!

METODEN SPRIDS

Framöver väntar ett samarbete med finska justitieministeriet. Dialogpaus ska leda diskussioner om språkservice, vilket handlar om hur servicen fungerar i landet när det gäller Finlands två officiella språk, finska och svenska.

– Det är ett klassiskt sätt att använda dialogpaus. Vi får höra hur medborgarna och kommunen tycker att något fungerar, vilka krav och önskemål man har för att invånarna i kommunen ska må bättre.

Över 120 000 finländare har testat metoden, såvitt man vet, men en hel del diskussioner anordnas utan att Stiftelsen Dialogpaus har kännedom om dem.

– Det är väldigt roligt att höra om dialogpausdiskussioner som vi inte har varit med om att ordna. Vi hör om skolor och olika hobbygrupper som har gjort dialogpaus utan att ha varit i kontakt med oss. Det är så det ska vara.

Även andra länder har tagit till sig metoden. 2019 och 2020 etablerades ett samarbete med de nordiska länderna. Efter det följde Estland, Kroatien, Polen och Ukraina.

– Vi har också haft samarbete med Nordiska ministerrådet, bland annat med diskussioner om nordisk mat. Nu gör vi ett samarbete med nepalesiska scouter. Att utbilda lokala ungdomar i att använda dialogpaus i deras område för att stärka demokratin känns väldigt bra, säger Laura Arikka. ■

Dialogpaus

Dialogpaus är en metod för att främja konstruktiva och jämlika samtal i samhället. Den används för att inkludera olika perspektiv och erfarenheter, och uppmuntrar deltagarna att lyssna aktivt och reflektera. Metoden har utvecklats av finska innovationsmyndigheten Sitra och används på arbetsplatser, i skolor och offentliga diskussioner i Finland. Metoden är effektiv när det finns ett tydligt ämne som behöver diskuteras och där det finns flera åsikter eller infallsvinklar. 6–10 deltagare är optimalt för att metoden ska fungera bra.

Laura Arikka, vd på stiftelsen Dialogpaus

Så jobbar Föreningen Norden med dialogpaus

Metoden dialogpaus har blivit ett stående inslag i Föreningen Nordens arbete. Bland annat i arbetet med studiecirkeln Min plats i Norden. Verksamhetsutvecklaren Anna Scaramellini är positiv till metoden och upplever att den ger bra förutsättningar för att skapa tillit och konstruktiva samtal.

Text: Julia Lindström

Berätta om era erfarenheter av dialogpaus!

– Vi i Föreningen Norden har använt oss av dialogpaus i flera sammanhang sedan 2023. Vi ville testa metoden med våra egna målgrupper, från nordiska unga på Nordic Youth Conference till våra medlemmar genom så kallade perspektivdialoger, innan vi bestämde oss för att inkludera dialogpaus i vårt eget material. Under våren 2024 höll vi studiecirkeln Min plats i Norden på Nordiska museet, där vi för första gången också använde metoden i ett studiecirkelmateriel. Med dialogpaus lades en trygg grund i gruppen där alla vågade dela med sig av sina tankar, känslor och perspektiv.

Vad är det som gör metoden så lyckad?

– Metoden utgår från tydliga ramar och samtalet inleds med en genomgång av samtalsreglerna. Det gör det tydligare och enklare både för den som leder samtalet och för

deltagarna. Att du inte berättar mer om dig själv än ditt förnamn gör också något med samtalet. Det skapar ett kravlöst sammanhang och en trygg stund där vi tillåts lyssna och ha djupa samtal helt utan förutfattade meningar om varandra.

Går det att applicera i alla samtal?

– Ja, det skulle jag säga. Det är en flexibel metod som går att anpassa efter behov. Den har använts på många nivåer, vi har till exempel haft dialogpaus med förskolebarn – då fick så klart samtalen vara enklare.

Vilka lärdomar tar du med dig från dialogpauserna?

– Det märks att vi alla längtar efter att ha dialoger. Att samtala utan att diskutera. Det är ovant att sitta så länge i en grupp och fördjupa sig i ett ämne och bara låta tankar och ord flöda. Jag går från samtalen med en känsla att det är möjligt för människor att förstå varandra och inte döma andras perspektiv. ■

Foto: Plattform

Foto: Scandinav

”Det märks att vi alla längtar efter att ha dialoger. Att samtala utan att diskutera.”

Vill du testa?

Vill du också arrangera en dialogpaus? På dialogpaus.fi finns manus och instruktioner att ladda ner kostnadsfritt.

Foto: Föreningen Norden

Anna Scaramellini,
verksamhetsutvecklare

Med språket öppnas dörrar till nya rum

Språket ger oss möjlighet att uttrycka åsikter och delta i debatten. Dilsa Demirbag-Sten, Berättarministeriet, och Marlen Eskander, Läsfrämjarinstitutet, är överens om att läsning är nyckeln till vår fantasi och föreställningsförmåga och inte minst – demokrati och samhällsutveckling.

Text: Desirée Stattin Drakenberg

Berättarministeriet

Berättarministeriet grundades 2011 av Dilsa Demirbag-Sten, Sven Hagströmer och Robert Weil för att motverka ökande samhällsklyftor och stärka demokratin genom utbildning. Stiftelsen stödjer lärare och elever i socioekonomiskt utsatta områden med kostnadsfria skolprogram som främjar läs- och skrivkunnighet. Sedan starten har över 70 000 barn och 6 500 lärare deltagit i programmen, som erbjuds i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Dilsa Demirbag-Sten,
grundare, Berättarministeriet

Språket och de ord vi behärskar sätter gränser för hur vi kan tänka och vad vi kan se framför oss. Den som äger sitt språk och har ett rikt ordförråd har mycket större möjligheter att skapa och styra över sin tillvaro. Språket är inte bara ett verktyg för kommunikation, det är också en grundläggande förutsättning för att du som individ ska kunna delta aktivt i samhället. I en demokrati är det avgörande att medborgarna kan uttrycka sina åsikter, delta i debatter och förstå de politiska och sociala sammanhangen.

– I den språkutveckling och den begreppsapparat som vi använder bildar vi uppfattningen av oss själva. Det är så vi förstår världen. Språkets gräns är också tankens gräns, säger Marlen Eskander, grundare Läsfrämjarinstitutet.

Samma starka övertygelse ligger till grund för både Berättarministeriet och Läsfrämjarinstitutet – för att barn som växer upp i dag ska delta i samhället och stärka demokratin i morgon behöver de få tillgång till språket, och för att de ska kunna bidra till förändring och förbättring på både individ- och samhällsnivå behöver de stärka sin föreställningsförmåga genom läsning.

SPRÅKET ÖPPNAR DÖRRAR

Berättarministeriet vill hjälpa och inspirera barn och unga att erövra det skrivna ordet. Visionen är ett Sverige där alla barn och unga är trygga i det skrivna ordet. En bok är egentligen bara bläck och papper, men det finns inget annat medium som är så starkt, menar en av organisationens grundare, Dilsa Demirbag-Sten:

– Läsningen ger inte bara övning i att ta emot information. Vår föreställningsförmåga stärks dessutom radikalt om vi är läsande. Du behöver inte förflytta dig, men kan ändå förstå hur det är någon annanstans.

Marlen Eskander kom till Sverige från Syrien som fjortonåring och insåg snabbt att språk är makt. Det är ett symbolsystem som inkluderar eller exkluderar människor, och när det svenska språket med tiden blev hennes, öppnades dörrar.

– Mitt självförtroende blev starkare och jag mätte bättre. Jag hade en lärare som trodde på mig och jag fick väldigt bra betyg. Jag förstod att jag kan erövra språket som alla andra. Men den stora förändringen kom när jag började drömma på svenska. Det var som om det hände någonting med ägarskapet, berättar Marlen Eskander.

BESLÄKTADE SPRÅK

Att leva i Norden kan ge tillgång till fler länder bara genom språket, men det tog tid för Marlen Eskander att nå dit.

– Det är först på senare tid som jag har börjat förstå att de nordiska språken är så nära besläktade med varandra. Nu när jag ibland kommer i kontakt och umgås med människor från Norge kan jag se det, men det har länge varit nog svårt med svenskan, säger hon och skrattar.

Marlen Eskander är socialantropolog och har jobbat i många år med integration och inkludering. 2015 startade hon tillsammans med två andra mammor Läs för integration, som senare blev Läsfrämjarinstitutet. På flera platser, främst i socioekonomiskt utsatta områden, anordnar organisationen ►

”Läsningen ger inte bara övning i att ta emot information. Vår föreställningsförmåga stärks dessutom radikalt om vi är läsande.”

Elevernas lust att läsa kan väckas i klassrummet.

”När barn uppfattar kommunikation, när de kan prata och kommunicera med ord, så är det makt.”

Läsfrämjarinstitutet

Läsfrämjarinstitutet grundades 2015 av Marlen Eskander för att främja läsning, litteratur och kultur bland barn och deras vuxna. Genom Läslandet erbjuder Läsfrämjarinstitutet kostnadsfria aktiviteter för barn 3–11 år och medföljande vuxna. Organisationen utbildar även förskolor, skolor och bibliotek i sin metod och verkar för integration och demokrati. Organisationen startade som ett initiativ inom Assyriska föreningen i Södertälje.

Marlen Eskander,
grundare, Läsfrämjarinstitutet

aktiviteter för barn 3–11 år. Målet är att genom böckerna ge barnen ord och språkutveckling, något som direkt hänger ihop med fantasin redan tidigt i livet.

– Vi ser hur barn i början när de kommer till oss kan ha ett platt och konkret språk. Du frågar något och får ett konkret svar. Och sedan märker vi hur de utvecklar sin fantasi. Ett läsande barn som tittade på molnen utbrast: ”Titta, molnen ser ut som sockervadd. Jag vill äta sockervadd.” Då säger barnet som inte är läsande: ”Man kan inte äta molnen och molnen kan inte vara sockervadd.”

FANTASIN BEHÖVER SPRÅK

Marlen Eskander möter ofta barn med svåra uppväxtvillkor som dagligen påverkas av segregationens negativa konsekvenser, vilket i sin tur påverkar deras språkutveckling. Många av barnen har inte ett åldersadekvat språk.

– Barn med överlevnadsspråk har inte samma möjlighet att fantisera eftersom de inte utmanas och stimuleras för att utveckla språk som sina jämnåriga. Språket används främst för att klara grundläggande kommunikation och behov, vilket i sig begränsar fantasin, säger Marlen Eskander.

Du måste nära fantasin för att kunna tänka bortom verkligheten. När en

samhällsstruktur inte fungerar, som i de områden Läsfrämjarinstitutet verkar, har du varken tillgång eller tid till läsande, språkutveckling, språk, ord och begrepp som kittlar fantasin och föreställningsförmågan.

– Det är grundläggande att kunna läsa och få möjlighet att genom fantasin få vara i en annan värld, i en annan kontext. Fönster öppnas. Verkligheter beskrivs som du absolut inte skulle ha mött annars, säger Marlen Eskander.

Läsfrämjarinstitutet vill genom böcker och berättelser ge barnen och deras medföljande vuxna tillgång till sitt språk fullt ut. Då kommer de att uppfatta sig själva som kapabla att delta i samhället, i debatten och i demokratin. Då förstår de att de har tankar att bidra med.

– När barn uppfattar kommunikation, när de kan prata och kommunicera med ord, så är det makt. Det är med dialogen man får med sig varandra och får igenom sina resonemang, säger Marlen Eskander.

Dilsa Demirbag-Sten är djupt oroad över ungas läskunnighet i Sverige. Enligt senaste PISA-utvärderingen var det överraskande många niondeklassare som inte klarade av läsförståelsen.

– 25 procent av landets 15-åringar riskerar att bli funktionella analfabeter, säger hon.

Det innebär att läs- och skrivförmågan är otillräcklig för att klara av en vardag och anställning som kräver läskunskaper som överstiger en grundläggande nivå.

– De förstår inte hur man läser mellan raderna eller hur saker och ting hänger ihop. De förstår inte sina medmänniskor, säger hon.

Läsningen är starkt kopplad till demokrati och samhällsutveckling.

– För mig är det omöjligt att ha en stark demokrati utan en stark läs- och skrivförmåga i landet.

LÄSNING GER BÄTTRE SJÄLVKÄNSLA

Böcker ger inte bara barnen ett språk, utan också stärkt allmänbildning.

– Ju fler böcker de läser, desto mer känner barnen att de kan. De utvecklar sin identitet. Som läsare, som kunnig, som finsmakare. Att du känner till flera titlar är i sig empowerment. Det ger

självförtroende för att kunna delta i det demokratiska samtalet och debatten som pågår i samhället, säger Marlen Eskander.

Pedagogerna på Läsfrämjarinstitutet gör utvärderingar efter varje träff där de jämför hur barnen agerar innan och efter de har exponerats för en berättelse. De har bland annat noterat att barnen efteråt i större utsträckning tänker utanför ramarna och kan brodera ut samtalen.

Ett stort plus med att jobba med små barn är att du även når föräldrar. Många har kommit till Sverige från sitt hemland med ett rikt ordförråd, ett språkligt kapital. Nu behöver de omvandla det till svensk valuta.

– När de själva förstår korrelationen mellan läsning, ökat ordförråd, förbättrad kommunikation, bättre självkänsla och självförtroende och deltagande i samhället så engagerar de sig i större utsträckning, säger Marlen Eskander. ■

Foto: Läsfrämjarinstitutet

Ovan: Parkaktivitet i Läsfrämjarinstitutets regi.

Höger: Genom att läsa får barn inte bara tillgång till språk, utan också allmänbildning.

Foto: Andrew Ebrahim, Unsplash

Delaktighet skapar engagemang hos unga

Många unga är engagerade i politik och samhällsutveckling, men det tas inte alltid tillvara. På flera håll i Norden arbetas det för att skapa mötesplatser för att stärka ungas engagemang.

Text: Julia Lindström

För att demokrati ska fungera krävs delaktighet, att människor får vara med och bestämma. Men det kräver också ett engagemang och viljan att delta.

Rapporter i dag visar att ungas politiska engagemang och tro på demokrati minskar samtidigt som de tror att de har små, eller inga, möjligheter att påverka samhället. Exempelvis berättar Ungdomsbarometerns Generationsrapport 2024 att andelen unga som är intresserade av samhällspolitik har minskat från 50 procent 2018 till 38 procent 2023. Rapporten är baserad på intervjuer med 15 000 ungdomar i åldern 15–24 år.

Det fallande intresset bland unga får Norma Bergström från Näliden i Krokomms kommun, Sverige, att reagera.

– Jag tvivlar inte på att det politiska engagemanget har minskat, men retoriken som förs kring ungdomar provocerar mig. Jag upplever att unga

har ett stort samhällsengagemang och är otroligt pålästa. Men det finns en misstro till det politiska systemet.

Norma Bergström gick 2022 Hög Röstens Politikerkola, en svensk partipolitiskt obunden utbildning som skapar sammanhang där unga får möjlighet att möta politiken och samtidigt får verktygen att både påverka och verka inom den.

– Jag har alltid saknat likasinnade i mitt liv, känt att jag brinner för så mycket men inte haft ett sammanhang där jag kunnat spela ut det. När jag kom till Stockholm och Politikerkolan var det första gången jag hittade en arena för mitt engagemang. Där fanns människor som alla hade ett enormt driv att göra samhället bättre, säger Norma Bergström.

PÅ RÄTT VILLKOR

Under utbildningen märkte Norma

”Jag känner ingen hopplöshet, det finns mycket att ta tag i och jag har en stark tilltro till min generation.”

Norma Bergström, fd. elev
Hög Röstens Politikerkola

I Danmark arrangeras årligen Grundlovsfesten – en fest för att skapa gemenskap och sprida kunskap om demokrati och landets grundlag.

Bergström att hon som kom från landsbygden hade mycket gemensamt med de från storstädernas förorter. En känsla av att vara en bortglömd del av Sverige tror hon kan skapa ett politikerförakt.

– Många unga upplever att det förs dialoger över huvudet på dem. Att vuxna bjuder in unga för syns skull,

men sedan inte låter dem vara med och bestämma på riktigt. De varken lyssnar eller litar på deras kapacitet.

Norma Bergström menar att det är viktigt att bjuda in unga på deras villkor. De kommer inte att dyka upp på ett föreningsmöte i en bygdegård en onsdagskväll. Vuxna behöver synas ►

och vara närvarande där ungdomarna redan är – och det handlar inte bara om internet.

– Kom till fotbollsträningen, gitarrlektionen eller varför inte skolan? säger Norma Bergström.

En annan nyckel för att lyckas förvalta ungas engagemang tror hon är att blanda in dem i beslutsfattandet. För att det ska vara attraktivt att delta krävs enklare vägar till förändring där det behöver gå snabbt att få resultat.

– När jag var i sena tonåren saknade vi en fritidsgård i Näliden. Hade jag gått den traditionella vägen hade jag skickat in ett medborgarförslag som senare hade tagits upp i en budget för att till slut, eventuellt, få tjänstemän att starta en. I stället valde jag att starta fritidsgården själv.

GE UNGA MAK

På Danmarks nationaldag den 5 juni varje år tar Grundlovsfesten tillfället i akt att sprida kunskap om demokrati, grundlag och gemenskap genom att anordna fester runt om i Danmark och i landets skolor.

– Det är ett pedagogiskt projekt där vi vill föra in kunskap om demokrati i skolan och få unga att förstå varför det är viktigt att engagera sig. I Norden i dag finns det ingen generation som vuxit upp utan demokrati. Demokratin bara finns här, vi har inte behövt kämpa för den och tar den därför för givet. Vi glömmer varför den är viktig, säger Olav Hesseldahl, grundare av Grundlovsfesten.

Olav Hesseldahl har under åren arbetat med att få unga att engagera sig i demokrati på flera sätt. Förutom Grundlovsfesten har han startat Det politiske Akademi, inspirerat av svenska Hög Röst Politikerskola, och organisationen Ungdomsbureauet som bland annat håller i festivalen Ungdommens Folkemøde med 30 000 deltagare, ett slags Almedalsveckan för unga.

– Jag upplevde att det efter finanskrisen 2008 var många unga som försökte engagera sig på olika sätt, men det fanns ingen i det etablerade systemet som lyssnade, säger Olav Hesseldahl.

Han tror precis som Norma Bergström på att ge unga makt – på riktigt. Att lyssna och skapa aktiviteter där demokratin blir konkret och tillgänglig. Plattformar för att samla unga finns redan i dag, men nyttjas inte.

– Vi har en fantastisk skola för barn och ungdomar i Norden. Kan vi bara använda den platsen och arbeta seriöst med makt i de åldersgrupperna är jag övertygad om att det blir lättare längre fram. Ta elevråden som exempel, där finns ett konkret sätt att ge unga makt där de får bestämma. Men på många skolor lyssnas det inte på dem. Vi behöver ta vara på de arenor som redan finns, säger Olav Hesseldahl.

VIKTEN AV DET SOCIALA

Agnes Lenz Mathiasen, jobbar på det norsk-svenska samsamarbetscentret Voksenåsen i Norge och är med och arrangerar ungdomskonferensen Nordic Youth Conference för unga från hela Norden.

– Det är egentligen ungdomarna som arrangerar konferensen och jag som jobbar för dem. I år består arbetsgruppen av tolv ungdomar från Danmark, Sverige, Norge, Finland och Färöarna, säger Agnes Lenz Mathiasen.

Nordic Youth Conference är en stor social plattform för unga där de får lära sig om demokrati och samtidigt skapa nätverk och vänskaper över hela Norden. Det har blivit en attraktiv mötesplats där unga får lära känna nya vänner med samma intresse. Agnes Lenz Mathiasen berättar att de inte haft svårt att rekrytera ungdomar till konferensen, däremot har det varit en utmaning att nå ut till de som inte är samhällsengagerade sedan tidigare.

– Vi vill ju gärna nå ut specifikt till den gruppen. För att få med dem tror jag att det är viktigt att skapa en plats med mycket fokus på det sociala. Därför ges tid åt att bara hänga och umgås. Känner du dig ensam eller att du saknar vänner på platsen spelar det ingen roll hur engagerad du är i en fråga – då vill du inte komma tillbaka, säger Agnes Lenz Mathiasen.

I en nordisk kontext blir de digitala

”I Norden i dag finns det ingen generation som vuxit upp utan demokrati. Demokratin bara finns här, vi har inte behövt kämpa för den.”

Olav Hesseldahl,
grundare, Grundlovsfesten

”Det räcker inte att mötas på nätet eller att ses på ett kontor en timme i veckan. Det behöver finnas ett kreativt rum där unga inkluderas på deras premisser.”

Agnes Lenz Mathiasen,
Voksenåsen

Foto: Nordic Youth Conference

2024 års arbetsgrupp för
Nordic Youth Conference.

plattformarna ett viktigt verktyg, men Agnes Lenz Mathiasen menar att det fysiska mötet är viktigt för att upprätthålla engagemanget.

– Det räcker inte att mötas på nätet eller att ses på ett kontor en timme i veckan. Det behöver finnas ett kreativt rum där unga inkluderas på deras premisser. Vi behöver visa att deras mötesplats är viktig, att vi tar dem på allvar och litar på dem. Då tror jag att deras tillit till samhället, politiken och organisationer ökar.

Norma Bergström hoppas att unga ska känna att det är värt att engagera

sig, att det går att skapa förändring. Hon är övertygad om att det finns ett stort engagemang som hon hoppas vuxna ska se och bemöta.

– Jag känner ingen hopplöshet, det finns mycket att ta tag i och jag har en stark tilltro till min generation.

Agnes Lenz Mathiasen är övertygad om att Norden och det nordiska samarbetet är viktigt för att skapa engagemang hos unga.

– Det är så många unga som vill förändra världen och när vi står enade tillsammans är vi väldigt många människor med stor kapacitet. ■

Min plats i Norden

Med Nordperspektiv vill Föreningen Norden sätta ljus på en samhällsaktuell fråga och lyfta fram föreningens arbete med möten, dialoger och samarbeten över gränser. Publikationen kommer ut en gång om året sedan 2022.

Under 2024 har Föreningen Norden lanserat och testat samtalsformer med olika målgrupper. Tillsammans med en rad nordiska samarbetspartner har föreningen arbetat med att ta fram ett pedagogiskt material för att prata om nordiska samtids- och framtidsfrågor i förskolan, gymnasieskolan och inom Föreningen Nordens egen medlemsrörelse. Föreningen har även samarbetat med Nordiska förbundet för fotografi för att göra en bildinsamling under temat Min plats i Norden. ■

A large, modern building with a glass facade is shown at sunset. The building's glass reflects the warm orange and yellow light of the setting sun. The structure has a gabled roof with exposed wooden beams. In the foreground, two people are standing on a grassy hill, looking at the building and taking photos. The background features a dense forest of tall evergreen trees under a blue sky with light clouds.

Bilden är tagen av Bente Sjøgren och är ett av bidragen i fotoinsamlingen Min plats i Norden som Föreningen Norden genomfört tillsammans med Nordiska förbundet för fotografi under 2024.

Samtal och möten för delaktighet

Positiva framtidsbilder och en utvecklad föreställningsförmåga behövs i en tid som färgas av dystra nyhetshändelser. Med nordiska dialoger över gränser vill Föreningen Norden skapa utrymme för trygga samtal och en känsla av delaktighet i det nordiska samhällsbygget.

Text: Celia Boltes och Sandra Zetterman

Det är lätt att se på världen som en plats som blir allt sämre. Vi matas dagligen med nyheter om krig, konflikter, klimatförändringar och politiska motsättningar. Just av denna anledning behöver vi tillsammans träna oss på att skapa mer positiva bilder och visioner om framtiden.

Föreningen Norden har ett samhällsuppdrag som syftar till att stärka samhörighet och gemenskap i Norden, därför verkar föreningen ständigt för att uppmuntra och främja konstruktiva möten, dialoger och samarbeten. Nordiska dialoger över gränser är föreningens arbete med att skapa utrymme för trygga samtal, möten och en känsla av delaktighet i det nordiska samhällsbygget.

SAMARBETE LÖSER UTMANINGAR

Det nordiska samarbetet har länge varit ett starkt och välfungerande maskineri. Efter initiativ och gediget påverkansarbete från Föreningen Norden och föreningens nordiska systerorganisationer har det officiella samarbetsystemet i Norden, med Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet i

spetsen, stärkts och utvecklats. Tillsammans har det nordiska samarbetet löst problem och tacklat gemensamma samhällsutmaningar genom åren. Våra länder har funnit gemensamma samarbetsområden och konstruktiva vägar framåt för att utveckla den nordiska gemenskapen.

För att samarbete över gränser ska lyckas över tid behöver samtliga parter vara lyhörda, nyfikna och framåtutlåtade. De nordiska länderna har stått starka under många decennier, men i dag sätter nya samhällsutmaningar de upparbetade systemen på prov. Denna nya verklighet är även utgångspunkten för Föreningen Nordens verksamhet. Föreningen arbetar ständigt med ett utveckla metoder och arbetssätt för att uppmuntra och möjliggöra möten, dialog och samarbete i Norden som region, vilket också utgör grunden för arbetet med nordiska dialoger över gränser.

POLITISKT ENGAGEMANG MINSKAR

I Ungdomsbarometerns generationsrapport 2024 sände de femtontusen svarande ungdomarna i

Foto: Sandra Zetterman

Hur kan fler bli inkluderade i samhällsutvecklingen i Norden? Föreningen Nordens initiativ Nordiska dialoger över gränser syftar till att främja konstruktiva möten, dialoger och samarbeten.

Åldern 15–24 år är en tydlig signal – det politiska engagemanget minskar samtidigt som andelen som anser att de har små eller inga möjligheter att påverka i samhället ökar. Fler än hälften tror inte att politikerna kan lösa samhällsproblemen och tron på demokrati minskar.

Föreningen Nordens egen opinionsundersökning Nordenbarometern visar liknande resultat. 8 av 10 svenskar anser att de i ganska eller mycket liten utsträckning kan påverka samhällsutvecklingen mellan de allmänna valen.

Med utgångspunkt i resultaten från Nordenbarometern och Ungdomsbarometern ser Föreningen Norden att det finns en viktig funktion att fylla och det finns ett stort arbete att göra för att inkludera fler i samhällsutvecklingen i Norden.

Tillsammans med andra samhällsviktiga aktörer kan Föreningen Norden arbeta för bredare och mer intensiva insatser för att säkerställa tilliten till de nordiska demokratierna och bidra till att de upprätthåller och vidareutvecklar sina styrkor. För att lyckas med det måste ett större fokus riktas

mot barn och unga. Fler barn och unga behöver få möjlighet att visionera och fantisera om en utveckling de önskar – de behöver också ges möjligheten att få känna sig som medskapare av framtiden.

SAMTAL SKAPAR DELAKTIGHET

I verksamheten med nordiska dialoger över gränser samarbetar Föreningen Norden med en rad aktörer för att skapa fler konstruktiva och trygga samtal om framtiden runt om i Norden. Föreningen har tagit fram ett pedagogiskt material för att samtala om Norden och framtiden i förskolan. Det finns också en rad lektionsupplägg för gymnasieelever publicerade på den nordiska skolplattformen Norden i Skolan. Dessutom har Föreningen Norden i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan skapat studiecirkelmaterialet ”Min plats i Norden”. På de kommande sidorna presenteras en del av det material som samlats in under året, där människor i alla åldrar fått samtal, reflektera, visionera och skapa – tillsammans. ■

Foto: Curated Lifestyle, Unsplash

Nordens unga röster

Vad har femåringar att säga om framtiden?
Med hjälp av ett nytt pedagogiskt material vill
Föreningen Norden ge barn en starkare röst
och ökad kunskap om sina grannländer.

Text: Celia Boltes

I **Nordiska ministerrådets** handlingsplan Vision 2030 siktar Norden mot att bli världens mest hållbara och integrerade region. För att uppnå detta behöver människor involveras med sina idéer om framtiden. Handlingsplanen betonar att civilsamhället, särskilt barn och unga, ska få en starkare röst och ökad kunskap om grannlänernas språk och kultur.

Föreningen Norden har utvecklat

material för barn i åldern 5–6 år, i samarbete med Nordisk Förskola och vetenskapliga rådgivare. Syftet är att öka kunskapen om Norden, skapa trygga samtal och främja kreativitet hos barn. Genom detta initiativ kan förskolor knyta kontakter över gränser och samarbeta med andra nordiska förskolor. Materialet är kostnadsfritt och tillgängligt på flera nordiska språk. ■

Tre moment

Det pedagogiska materialet bygger på tre moment: ett gruppmoment där barnen tillsammans får beskriva sin förskola, ett samtal om trygghet samt en konstverkstad.

Läs mer om Min plats i Norden – förskola

Filosofiska samtal vidgar vyerna

Att ställa filosofiska frågor till lågstadiebarn gav oväntat positiva resultat. Det upptäckte lågstadiläraren Marie Caldemo, som nu har filosofiska samtal som ett fast ämne på schemat.

Text: Celia Boltes

För ett par år sedan kände lågstadiläraren Marie Caldemo att många av hennes elever var trötta och passiva, hon ville väcka dem på något sätt. Det blev startskottet på hennes arbete med filosofiska samtal – ett initiativ som nu letat sig in på schemat en gång i veckan.

– Det handlade om ämnen som sätter saker på sin spets och som gör att barnen får komma med sina egna tankar. Jag ville också ge eleverna möjlighet att verkligen lyssna på varandra. Men det viktigaste var nog att det inte skulle handla om att någon hade rätt eller fel, som det ofta gör i skolmiljön, säger Marie Caldemo.

Marie Caldemo arbetar på lågstadiet på den lilla byskolan Vallkärra skola utanför Lund i Skåne. Genom att ställa frågor om livet, människan och tid har hon upptäckt att hon kan fånga elevernas uppmärksamhet på ett nytt sätt.

– Att filosofera handlar om att förstå sig själv och andra, att vidga sina vyer, säger hon.

KONSTEN ATT SLÄPPA KONTROLLEN

Marie Caldemo menar att barn kan ha helt otroliga samtal, med mycket mer intellektuell tyngd än vad vi kanske förväntar oss av personer i den åldern. Och att sitta med som vuxen och få

lyssna på detta är en fantastisk upplevelse som alla borde få ta del av.

Ibland kan vissa ämnen kännas läskiga att ta i, eftersom de upplevs som laddade. Ett exempel är när en elev ville diskutera en religiöst laddad fråga och undrade ”har gudarnas gud någon gud?”

– Poängen med filosofiska samtal är att öppna upp för en diskussion som du inte riktigt vet var den ska landa, och det kan kännas obehagligt när du inte har kontroll. Men jag menar att skolan har en viktig roll att visa på att det inte är samtalsämnet i sig som är läskigt, det handlar om hur samtal förs och styrs, säger Marie Caldemo.

SAMTAL SKAPAR SAMMANHÅLLNING

Marie Caldemo ser fram emot att under den kommande terminen få ta ett nytt, ännu mer ambitiöst grepp om de filosofiska samtalen tillsammans med en kollega. Bland annat för att stärka vi-känslan på skolan.

– Det är så tydligt att dessa diskussioner ger mycket mer än att bara vara intressanta samtal. Eleverna får ett verkligt utbyte, och deras konstruktivitet och fantasi stimuleras. Det är egenskaper som spiller över och ger positiv effekt även inom andra skolämnen, säger Marie Caldemo. ■

Tips för filosofiska samtal

Vill du också hålla filosofiska samtal med barn? Här är Marie Caldemos tips för att komma i gång.

1. Gör det enkelt! Det behövs egentligen ingen lång förberedelse. Väck en fråga och krängla inte till det genom att exempelvis dela in barnen i grupper för att få dem att diskutera fram vad de vill prata om.
2. Var inte orolig över en knagglig start. Efter ett tag blir fler och fler engagerade.
3. Ta gärna avstamp i litteratur som barnen själva har tagit del av.
4. Låt barnen veta vad samtalet ska handla om i förväg.
5. Involvera föräldrarna! Skriv exempelvis en kort summering av samtalet i ett veckobrev för att synliggöra barnens tankar och skapa engagemang hemifrån.
6. Tips på frågor: Är jag samma person som jag var när jag var liten? Går tiden snabbt eller långsamt? Kan något finnas om man inte har sett det? Finns tid? Finns andra världar? Vad är fantasi?

Marie Caldemo, lärare Vallkärra skola

Möjligheter och utmaningar för Nordens unga

För att ge gymnasieelever verktyg att tänka kreativt och positivt om framtiden har Föreningen Norden tagit fram Ung i Norden – ett nytt utbildningsmaterial.

Text: Anna Scaramellini

Under gymnasietiden närmar sig några av livets första stora beslut, som framtida studier, arbetsliv och politiska val. Det är en tid då omvärlden blir synlig och du lär dig mer om både dig själv och samhället. Studier visar att många unga påverkas negativt av dagens samhällsklimat, med oro, sjunkande politiskt engagemang och misstro till politiker.

För att ge gymnasieelever verktyg att tänka kreativt och positivt om fram-

tiden har Föreningen Norden tagit fram materialet Ung i Norden. Det syftar till att belysa hur det är att vara ung i Norden – i går, i dag och i framtiden. Materialet, framtaget med läromedelsexperter på Norden i skolan, används sedan våren 2024 av gymnasieklasser runt om i Norden. Elever uppmuntras att ladda upp sina idéer om framtidens mötesplats i olika kreativa former, som teckningar, texter och TikTok-videos. ■

Tre moment

Materialet bygger på tre moment: dialogpaus – en samtalsmetod för att skapa konstruktiva samtal (mer om metoden på sidan 18); framtidens mötesplats – en idéprocess där eleverna får ta fram förslag på framtidens mötesplats; min plats i Norden – ett essäformat där eleverna kan dela med sig av sina tankar och upplevelser om livet och vardagen på platsen där de bor.

Läs mer om Min plats i Norden – gymnasiet

Norden i skolan

är en kostnadsfri skolplattform som förvaltas av Föreningarna Norden och samlar undervisningsmaterial för grundskolan och gymnasiet på alla nordiska språk.

”Viktigt att skolan bygger framtidstro hos unga”

En av skolorna som har använt materialet Ung i Norden är Miðnámsskúlin í Suðuroy på Färöarna. Gymnasie-läraren Marita Gunnarstein Nielsen berättar mer.

Text: Sandra Zetterman

Marita Gunnarstein Nielsen är ämneslärare i danska på skolan Miðnámsskúlin í Suðuroy på Färöarna. I en kurs om individen och identiteten diskuterade hon och eleverna hur vi i vårt senmoderna samhälle själva formar vår identitet jämfört med hur det sett ut historiskt. Förr dikterade bakgrund, religion och samhällsklass vem du var, i dag är vi med och formar våra egna identiteter.

– Övergången till att prata om vår egen

identitet, både som färöisk och nordisk, är väldigt naturlig. Diskussionerna i materialet är alltid bra; de har en ämnesspecifik vinkel, en personlig vinkel och en reflekterande vinkel, där eleverna blir mer medvetna om sin egen identitet.

Som lärare i psykologi upplever Marita Gunnarstein Nielsen att just frågan om identitet är något som eleverna ofta är intresserade av.

– Unga är väldigt medvetna om vad

de vill ha för framtiden och vilka de är. Det är väldigt vanligt att unga färöingar åker härifrån i unga år för att utbilda sig, oftast åker de till Danmark, men de glömmer aldrig var de kommer ifrån.

Hon pekar på att gymnasiet är ett förberedelsestadium för vuxenlivet. Här står eleverna på tröskeln inför resten av livet, med stora beslut kring studier och yrkesliv framför sig.

– Jag tänker att det är en naturlig del av gymnasieskolan att vi inte bara förbereder de unga för framtiden, utan också får dem att förstå att de kan vara med och forma den.

EN TRYGG NORDISK BAS

I essäerna på temat Min plats i Norden beskriver flera elever sina liv och att vara ung i Norden som en blandning av utmaningar och privilegier. De skriver om en stundtals komplicerad relation till sociala medier och alla utmaningar som de medför, men också hur bra det varit att få växa upp i tryggheten på Färöarna i Norden.

– Sociala medier tar mycket plats i dag och medför en press på att vara online, att behöva prestera. Därför är det viktigt att de har en trygg bas och att de har haft en bra uppväxt. Självklart finns det även utmaningar med ett litet ö-samhälle där alla känner varandra. Men trots allt tror jag att de känner sig trygga och det behöver de i dessa globala och individualiserade tider, säger Marita Gunnarstein Nielsen.

FRAMTIDENS MÖTESPLATSER

När klassen arbetade med framtidens mötesplatser handlade många förslag om platser där de får träffas fysiskt och umgås, inte bara unga emellan utan över generationer.

– Det jag blev förvånad över var deras idéer för framtida mötesplatser, där flera elever hade riktigt bra idéer. Idéer som faktiskt inte kräver så mycket att genomföra. Andra idéer var väldigt kreativa och kräver mer arbete. Till exempel hade några en idé om en lift upp i bergen, som inte bara skulle vara attraktiv för turister utan även färöingar från de andra öarna. Det förvånar mig att de tänker i de banorna – det är coolt! ■

INSKICKADE BIDRAG

”Jeg tror, at jeg er heldig at være ung og atten år i dag. Jeg føler, at jeg oplevede en ’rigtig’ barndom uden teknologi. At være ung i dag indebærer at blive udsat for verdens problemer gennem medierne og internettet. Man kan ikke sætte sig med sin telefon, uden at blive bombarderet med klimaændringer, krig og skandaler. Så jeg er taknemmelig for at have en barndom, hvor jeg undslap internettets uhyggelige nyheder.”

Súsanna Fríða Petersen, Miðnámsskúlin í Suðuroy, Färöarna

”At være ung i Norden i dag indebærer en blanding af privilegier og udfordringer. På den ene side har vi adgang til en høj kvalitet af liv, herunder en velfungerende velfærdsstat, gratis uddannelse og et sundhedsvæsen af høj standard. På den anden side står vi over for komplekse udfordringer såsom klimaforandringer, økonomisk usikkerhed og social polarisering. Som unge bliver vi konfronteret med disse udfordringer, og vi må finde vores egen vej gennem dem, og det er ikke altid lige så nemt.”

Elev på Miðnámsskúlin í Suðuroy, Färöarna

Nordiska berättelser

I studiecirkeln Min plats i Norden har deltagarna fått möjlighet att samtala och visionera kring vardagen och framtiden i Norden.

Text: Celia Boltes

Folkbildningen har en central roll i att stärka och utveckla demokratin. Många menar till och med att vi har den starka traditionen av folkbildning att tacka för den historiska välfärdsutvecklingen i Norden. Under året har Föreningen Norden och Studieförbundet Vuxenskolan därför gått samman för att främja konstruktiva samtal och nya möten genom studiecirkeln Min plats i Norden. Studiecirkeln är uppdelad på tre träffar och är öppen och kostnadsfri för allmänheten att ta del av.

Genom att delta i studiecirkeln Min plats i Norden bidrar människor med sina perspektiv, erfarenheter och idéer om vardagen och framtiden i Norden. De bidrar också till ett större insamlingsarbete om hur det är att leva, bo och verka i Norden, då bidragen från studiecirkeln sammanställs i en gemensam skrift: Nordiska berättelser. Skriften är ett försök att samla tankar och idéer från människor i olika delar av Norden. ■

Tre moment

Studiecirkeln är uppdelad på tre tillfällen med olika innehåll: dialogpaus – en samtalsmetod för konstruktiva och trygga samtal (mer om metoden på sidan 18); framtidens mötesplats – en idéprocess där deltagarna ska skapa framtidens mötesplats; min plats i Norden – deltagarna uttrycker sina tankar om livet, vardagen och framtiden i Norden genom att skriva en text i valfri form.

Foto: Ebba Torsteinsen Jenssen

INSKICKADE BIDRAG

Bestående gemenskaper

”Vikten av möten i verkliga livet består i Norden. Blir det många sådana så kommer det också bli många mötesplatser på nätet. Ju djupare vänskapen blir desto varaktigare och rikare blir den nordiska gemenskapen. Oavsett om det sker i verkliga livet eller på nätet. Men allra mest sker det nog i framtiden både och.”

Deltagare i studiecirkel, våren 2024

Framtidens Norden

”Norden ska värna om sin värdefulla inställning till demokrati och jämlikhet samt bidra till arbetet med mänskliga rättigheter. Vi behöver modiga beslutsfattare i ledande ställning som vågar stå upp mot hotet mot demokratin, mot rasism, för yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. Norden behöver arbeta över gränserna med detta för att hjälpas åt.”

Deltagare i studiecirkel, våren 2024

En semester i harmoni

”En gång var det omöjligt att åka till rymden, nu kan vi det. Vad är omöjligt i dag? Att resa till ett annat medvetande ... Tänk om vi kan ta oss dit? Människor som dör och kommer till andra sidan har berättat om fantastiska ljusa upplevelser. Tänk om vi i framtiden kan resa dit, som ett slags semester i harmoni, tanka godhet och sedan återvända till vårt vanliga liv.”

Deltagare i studiecirkel, våren 2024

Läs mer om
Min plats i Norden – studiecirkel

Norden i bilder

Tillsammans med Nordiska förbundet för fotografi ställde Föreningen Norden frågan om hur det är att leva och bo i Norden. Resultatet – över 1 300 insamlade bilder på människor, djur, natur, arkitektur och konst från hela Norden.

Under rubriken Min plats i Norden har Föreningen Norden och Nordiska förbundet för fotografi under året samarbetat kring en fotoinsamling. Fotografer från hela Norden skickade in bilder som symboliserar hur det är att leva, bo och verka i Norden. Samar-

betet är ett led i Föreningen Nordens önskan att dokumentera hur vardagen och livet ser ut i de olika delarna av vår gemensamma region. Med insamlingen vill föreningen bredda perspektiven på våra föreställningar om Norden. ■

Foto, ovan vänster:
Jan Hammerstad

Foto, ovan höger:
Jens Jakobsson

Foto, vänster:
Arne Holt

Foto, höger:
Frits Svendsen

Unga tror på samarbete

9 av 10 unga i Sverige vill se mer samarbete över gränserna i Norden. Det visar Nordenbarometern 2024, som i år riktar sig till unga i åldrarna 18 till 30 år.

Text: Sandra Zetterman

Hela 91 procent av de unga som har svarat på frågorna i Nordenbarometern 2024 instämmer i att det behövs mer samarbete inom Norden för att klara framtida utmaningar. Endast 2 procent svarar att det inte behövs mer samarbete. Undersökningen har genomförts av Verian på uppdrag av Föreningen Norden.

– Samarbete i Norden är en angelägenhet för alla åldrar. För att vi ska klara av framtidens gemensamma utmaningar är det särskilt viktigt att unga känner en samhörighet och delaktighet i det nordiska samarbetet, säger Josefin Carling generalsekreterare i Föreningen Norden.

KRISER OCH KLIMAT

När unga får välja inom vilket område det är viktigast att öka samarbetet mellan de nordiska länderna hamnar krisberedskap och säkerhetsfrågor i topp, följt av miljö och klimat.

– Det är inte förvånande att unga ser behov av mer samarbete inom just dessa områden. Det är brinnande aktuella frågor som är avgörande för kommande generationer. Kriser och klimat är stora gränsöverskridande samhällsutmaningar som kräver samarbete över gränser för att vi ska kunna närma oss lösningarna, säger Josefin Carling.

NYFIKNA PÅ NORDEN

Nordenbarometern 2024 visar att unga är nyfikna på Norden. Bland 18–30-åringar kan 7 av 10 tänka sig

att arbeta, studera eller bo i ett annat nordiskt land. Drygt 1 av 10 har redan erfarenhet av att göra det.

– Det är väldigt positivt att unga i Sverige har en vilja och en nyfikenhet att upptäcka andra delar av Norden. Att fler får en nordisk erfarenhet är viktigt för att utveckla tillit och samhörighet över gränserna, säger Josefin Carling.

EN LJUS ELLER OSÄKER FRAMTID?

Ungas syn på framtiden påverkas av många faktorer, och att vara ung i Norden är en blandning av utmaningar och privilegier. Klimatförändringar, ekonomisk osäkerhet och misstro mot politikens förmåga att lösa våra samhällsutmaningar är ständigt närvarande för unga i medierapportering och i sociala medier.

I Nordenbarometern 2024 tillfrågades unga mellan 18 och 30 år om deras syn på sin framtid i Norden. Drygt hälften svarade att de ser ljust på sin framtid. 3 av 10 är osäkra kring framtiden och bara 6 procent svarar att de ser mörkt på framtiden.

– Ungas framtidstro är avgörande både för individens välmående och samhällets utveckling. Framtidstro stärker vår resiliens och rustar oss att hantera utmaningar. Människor som kollektivt tror på en bättre framtid är mer benägna att engagera sig i sina samhällen och bidra till förändring, något som är viktigt för utvecklingen av framtidens Norden, säger Josefin Carling. ■

Om undersökningen

Undersökningen har genomförts av Verian på uppdrag av Föreningen Norden. Den bygger på 1 084 intervjuer med den svenska allmänheten i åldrarna 18–30 år i den slumpmässigt rekryterade Sifopanelen. Datainsamlingen genomfördes 12–28 augusti 2024.

”Det är väldigt positivt att unga i Sverige har en vilja och en nyfikenhet att upptäcka andra delar av Norden.”

Josefin Carling,
generalsekreterare
Föreningen Norden

Foto: Magnus Sandberg

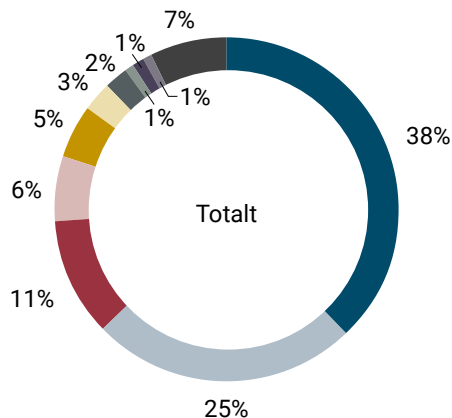
Foto: Philip Myrtoorp, Unsplash

Prioriterade områden för samarbete

Inom vilket av följande områden är det viktigast att öka samarbetet mellan de nordiska länderna tycker du?

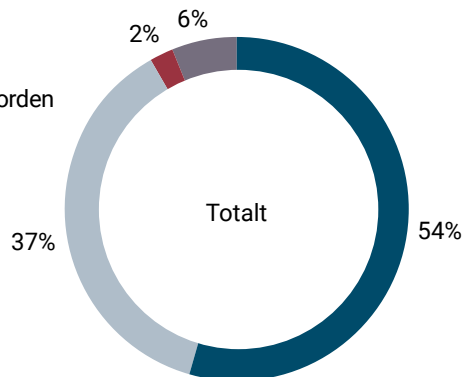
- Krisberedskap och säkerhetsfrågor
- Miljö och klimat
- Migrations- och flyktingfrågor
- Utbildning och arbetsmarknad
- Forskning och innovation
- Transport
- Demokratiutveckling
- Turism och näringsliv
- Kultur
- Annat område
- Tveksam, vet ej
- Inget område

Mer samarbete

Det behövs mer samarbete inom Norden för att klara framtida utmaningar.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Instämmer delvis inte
- Instämmer inte alls
- Tveksam, vet ej

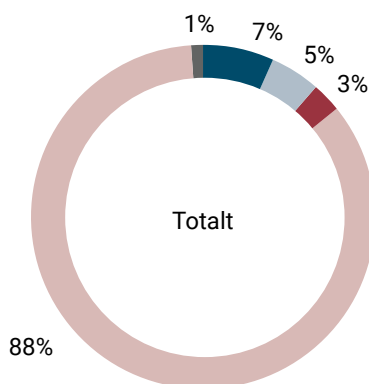
”För att vi ska klara av framtidens gemensamma utmaningar är det särskilt viktigt att unga känner en samhörighet och delaktighet i det nordiska samarbetet.”

Erfarenhet av Norden

Har du erfarenhet av att arbeta, studera eller bo i ett annat nordiskt land?

- Ja, arbeta
- Ja, studera
- Ja, bo
- Nej
- Tveksam, vet ej

Fotnot: Totalsumman blir mer än 100 procent, då flera alternativ var möjliga för dem som har svarat ja på frågan. Totalt svarar 11 procent ja.

Leva i ett annat nordiskt land

Kan du tänka dig att arbeta, studera eller bo i ett annat nordiskt land?

- Ja, absolut
- Ja, troligtvis
- Nej, troligtvis inte
- Nej, absolut inte
- Tveksam, vet ej

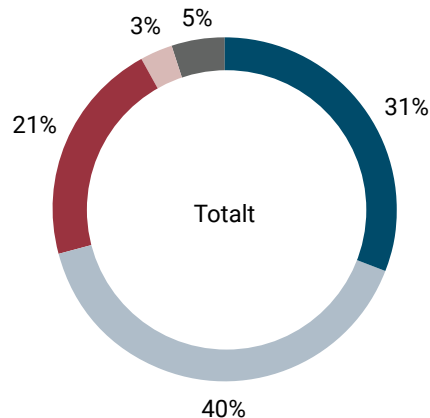
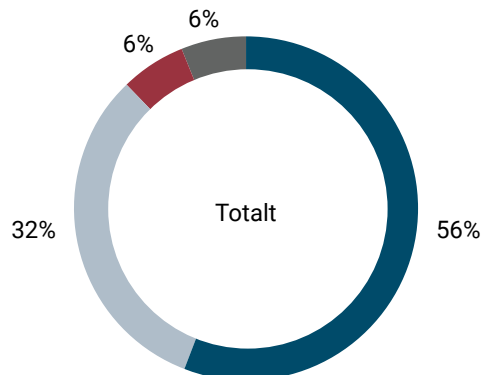

Foto: Filip Rankovic Grobgaard, Unsplash

Synen på framtiden

Hur ser du på din framtid i Norden?

- Jag ser ljust på framtiden
- Jag är osäker på framtiden
- Jag ser mörkt på framtiden
- Tveksam, vet ej

”Ungas framtidsstro är avgörande både för individens välmående och samhällets utveckling.”

Josefin Carlring

En majoritet av unga i Sverige kan tänka sig att arbeta, studera eller bo i ett annat nordiskt land.

Ungas framtidstro är nyckeln till Nordens utveckling

Med utgångspunkt i arbetet med årets Nordperspektiv har Föreningen Norden tre rekommendationer till Nordiska ministerrådet och andra beslutsfattare i Norden: stärk dialogen med civilsamhället, återkoppla civilsamhällets bidrag och ge fler unga möjlighet att uppleva Norden.

I samarbetet mellan de nordiska demokratierna finns en stark tradition av att engagera invånarna i samhällsutvecklingen, med tillit, öppenhet och inkludering som ledord. Det är en gedigen grund att stå på, men alla samarbeten behöver utvecklas för att behålla sin relevans. Med utgångspunkt i arbetet med årets Nordperspektiv har Föreningen Norden tre rekommendationer till beslutsfattare i Norden. Rekommendationerna riktar till politiker och tjänstemän på alla nivåer, från kommunpolitiker till Nordiska ministerrådet.

STORA UTMANINGAR VÄNTAR

Det råder inga tvivel om att Norden är en framgångsrik region. Här finns ett av de mest omfattande och äldsta regionala politiska samarbetena i världen. År efter år kniper de nordiska länderna topplaceringar i internationella mätningar av öppenhet, yttrandefrihet, tillit, jämställdhet och lycka. I Norden finns mycket att vara stolt över, men det betyder inte att vi kan luta oss tillbaka och vara nöjda. Vi har många stora samhällsutmaningar framför oss som vi behöver stå starka tillsammans för att möta.

CIVILSAMHÄLLET'S BIDRAG

Nordiska ministerrådets mål är att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region 2030. För att nå dit behöver samverkan mellan beslutsfattare och invånare accelerera. Det krävs ett närmare samarbete med civilsamhället och de invånare vi representerar – med ett särskilt fokus på unga. Något som ministerrådet själva poängterar i handlingsplanen för åren 2021–2024. Genom att ta initiativ till civilsamhällesnätverket Nordic Civ år 2021 betonade de nordiska samarbetsministrarna vikten av civilsamhällets roll för transparens och förankring av politikutvecklingen i Norden.

Trots att samarbetsministrarna har beslutat att avsluta dialogen med invånarna och civilsamhället via nätverket Nordic Civ kvarstår Föreningen Nordens övertygelse om att innovativa dialog- och samverkansmodeller över sektorer, generationer och nationsgränser är avgörande för att vi ska lösa samhällsutmaningarna i Norden. Vi i civilsamhället står redo att bidra med våra erfarenheter och att arbeta tillsammans med akademi,

”I Norden finns mycket att vara stolta över, men det betyder inte att vi kan luta oss tillbaka och vara nöjda.”

I arbetet med att möta kommande samhällsutmaningar behövs ett fördjupat samarbete med civilsamhället.

Foto: Yunus Tug, Unsplash

näringsliv och offentliga aktörer för att forma framtidens Norden.

UNGAS FRAMTIDSTRO AVGÖRANDE

Det nordiska samarbetet är en angelägenhet för människor i alla åldrar. Om vi ska stå starka som region och klara av framtidens gemensamma utmaningar är det särskilt viktigt att unga känner en samhörighet och delaktighet i det nordiska samarbetet.

Föreningen Nordens undersökning Nordenbarometern 2024 visar att hela 91 procent av unga mellan 18 och 30 år instämmer i påståendet att det behövs

mer samarbete inom Norden för att klara framtida utmaningar. I samma undersökning svarar drygt hälften av unga att de ser ljus på sin framtid i Norden. 3 av 10 är osäkra kring framtiden, och det är bara 6 procent som svarar att de ser mörkt på framtiden. Ungas framtidstro är avgörande för samhällsutvecklingen i Norden. Om vi tror på något kan det också bli verklighet. Människor som kollektivt tror på en bättre framtid är mer benägna att engagera sig i sina samhällen och bidra till förändring. Vi behöver förvalta ungas framtidstro och öppna upp och stimulera fler att engagera sig. ■

Tre rekommendationer från Föreningen Norden

1 Stark och förankrad dialog och samverkan med civilsamhället

Det tar tid att bygga tillit och öppenhet och att hitta former för samverkan och dialog över sektorsgränser. Dialog och samverkan mellan civilsamhället och beslutsfattare – på alla nivåer – behöver stärkas och förankras gemensamt för att hålla över tid, och resurser måste tillsättas för detta arbete.

2 Tydlig struktur som tar emot, följer upp och återkopplar civilsamhällets bidrag

För att invånarnas och civilsamhällets engagemang ska ha verklig påverkan krävs en tydlig struktur inom politiken som tar emot, följer upp och återkopplar civilsamhällets bidrag, samt ger tydlig återkoppling om hur bidragen påverkar politiska beslut och politikutveckling över tid.

3 Fler unga får en tidig erfarenhet av Norden

Ta vara på ungas framtidstro, nyfikenhet och engagemang för Norden. Genomför riktade satsningar för att fler unga ska få en tidig erfarenhet av Norden, exempelvis genom nordiska ungdomsutbyten, genom skolan och i början av arbetslivet. Det är unga som ska bygga vårt framtida samarbete i Norden.

Forum och arenor för samarbete

Tre åtaganden för Föreningen Norden

1 **Arena för samverkan inom civilsamhället**
Utveckla former för dialog och forum mellan beslutsfattare och civilsamhällets företrädare i Norden. Möjliggöra och erbjuda arenor och nätverk för samverkan inom civilsamhället i Norden.

2 **Förstudie om gränsöverskridande samarbete för framtidens arbetsmarknad**
Genom dialoger med intressenter och arbetsmarknadens företrädare genomföra en förstudie för att lägga grunden till ett långsiktigt, gränsöverskridande samarbete som förbättrar invånarnas välbefinnande, hälsa och livskvalitet i regionen.

3 **Metod för att mäta effekt**
Ta fram en metod för att mäta effekten av föreningens verksamhet på kort och lång sikt, i syfte att förstå nyttan och mervärdet som mellanfolkligt utbyte skapar för tillit och samhörighet i Norden.

Under arbetet med årets tema för Nordperspektiv, Demokrati i förändring, har Föreningen Norden identifierat tre konkreta utvecklingsspår.

Tillit, förtroende och samarbete mellan invånare i Norden är avgörande för att de nordiska samhällena ska fungera och blomstra. Därför driver och utvecklar Föreningen Norden verksamhet som bygger långsiktiga relationer över gränserna för människor i alla åldrar. Arbetet börjar redan i förskoleåldern. Under 2024 har föreningen utvecklat det pedagogiska materialet Min plats i Norden för förskolan, tillsammans med vetenskapliga rådgivare och förskolepedagoger. Genom ett samarbete med organisationen Nordisk förskola har materialet redan börjat användas i förskoleverksamheter runt om i Norden.

Tillit och förtroende mellan invånare och beslutsfattare skapar en stabil grund för fungerande demokratier

och trygga välfärdssystem, och gör dessutom våra samhällen mer motståndskraftiga vid kriser. Tillsammans med medlemmarna i det nordiska civilsamhällesnätverket Nordic Civ har Föreningen Norden med utgångspunkt i verksamhetens idélabb under 2024 skapat forum för dialog mellan civilsamhällets företrädare och beslutsfattare, samt arenor för dialog mellan civilsamhällesaktörer i Norden.

I arbetet med årets tema, Demokrati i förändring, har Föreningen Norden identifierat tre konkreta utvecklingsspår för arbetet framåt. Samtliga spår handlar om att stärka föreningens roll som en arena och möjliggörare för ökad samverkan och samarbete mellan invånare i Norden och Östersjöregionen. ■

”Tillit och förtroende mellan invånare och beslutsfattare skapar en stabil grund för fungerande demokratier.”

Produktion

Föreningen Norden

Projektledare: Sandra Zetterman

Projektmedarbetare: Celia Boltes
och Anna Scaramellini

Ansvarig utgivare: Josefin Carling

Birdh

Projektledare: Johan Abrahamsson

Redaktör: Julia Lindström

25AH

Creative director: Fredrik Remnefalk

Designer: Joakim Eriksson

Skribenter

Johan Abrahamsson

Celia Boltes

Desirée Stattin Drakenberg

Julia Lindström

Anna Scaramellini

Sandra Zetterman

Tryckt av Åtta45

Omslagsfoto: Anssi Leppänen

Bilden är ett av bidragen i fotoinsamlingen Min plats i Norden som Föreningen Norden genomfört tillsammans med Nordiska förbundet för fotografi under 2024.

Publikationen är finansierad av Föreningen Norden Sverige med bidrag av Utrikesdepartementet.

Tack!

Medlemmar i Nordic civ

Nordiska förbundet för fotografi

Norden i skolan

Nordisk Förskola

Voksenåsen

Hanaholmen

Stiftelsen Dialogpaus

Studieförbundet Vuxenskolan

Elever och lärare samt medlemmar och förtroendevalda i Föreningen Norden som genomfört och deltagit i våra verksamheter under året.

Om Föreningen Norden

Föreningen Norden är en demokratisk, partipolitiskt och religiöst obunden ideell organisation som sedan 1919 arbetar för att främja och stärka samarbete och samhörighet i Norden och med dess omvärld. Vi skapar möten och möjliggör dialog och samarbeten mellan människor och över gränser. Året om och i hela Norden, vår verksamhet är öppen för alla.

Läs gärna mer på norden.se eller kontakta oss på info@norden.se.

Avsändare:
Åtta45 Tryckeri AB
Box 515
175 26 Järfälla

B PP Sverige, Port Payé

Ej retur

Tillsammans – genom samtal och dialog – kan vi bidra till att värna och stärka demokratien i Norden.

Nordperspektiv
En publikation från Föreningen Norden, 2024

Läs mer på norden.se